

Seçimler Öncesi – İç Siyasi Gelişmeler ve Beklentiler

Nail Güreli

Gazeteci tarihe tanıklık eder.

Bu, genel kabul gören bir söylem.

Türkiye, Cumhuriyet tarihi bakımından şu günlerde önemli bir tarihi dönemini yaşıyor.

Güzel bir tatil yöresinde yapılan bu seminer nedeniyle, Alman meslektaşlarımızla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi bir dönemine ve sıcak gelişmelere yakından tanıklık ediyoruz.

Biz gazeteciler için, bu, bir şans sayılabilir.

Dileriz ki bu srec Türkiye ve dostları için de şanslı bir biçimde sona erer.

Yaşadığımız sürecin tarihsel önemi, on birinci Cumhurbaşkanı seçiminin getirdiği olaylardan kaynaklanıyor. Doğudan Batıya dünya medyasının gösterdiği ilgi bu önemi doğruluyor.

Seçimler öncesinde yaşamakta olduğumuz iç siyasi gelişmelerin kaynağı, Cumhurbaşkanı seçiminin Türkiye'nin iç siyaset tarihinde ilk kez -bir halk deyişiyle- "mahkemeye düşmesi" ile sonuçlanan sürece dayanıyor.

Bu gelişmeleri değerlendirebilmek için, nceki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin özelliklerine kısaca satır başlarıyla bakmakta yarar görüyoruz.

Cumhurbaşkanı seçimlerinin zellikleri

Cumhuriyet'in ilanıyla 29 Ekim 1923'ten başlayarak, Atatürk ve İsmet İnon dörder kez Cumhurbaşkanı seçildiler. İnon'den sonraki Celal Bayar üç kez, Cemal Grsel, Cevdet Sunay, Fahri Korutürk, Kenan Evren, Turgut Özal, Süleyman Demirel ve Ahmet Necdet Sezer birer dönem seçilerek Cumhurbaşkanlığı yaptı. Yedinci Cumhurbaşkanı Evren'in seçimi doğrudan değil, dolaylı bir seçimdi. 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra yapılan 1982 Anayasa'sının halkoylamasında kabulle Evren Cumhurbaşkanı seçilmiş sayıldı. Evren, 1980-82 arasındaki süreci Devlet Başkanı olarak geçirdi.

Cumhurbaşkanlarının mesleklerine bakılırsa, on Cumhurbaşkanıdan

altısının asker kökenli olduğu görülür.

Cumhurbaşkanlarından ikisi mühendistir. (Turgut Özal elektrik, S. Demirel inşaat yüksek mühendisi.) Üçüncü Cumhurbaşkanı Bayar iktisatçıdır.

Son, yani 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ise, hukukçudur; Anayasa Mahkemesi Başkanlığından gelmiştir. Bir bakıma, hükümet ile zaman zaman ters düşmelerinin siyaset ile hukukun anlayış ve bilgi yapısı farklılıklarından kaynaklandığı söylenebilir.

Hemen her seçimin doğasında olan tartışma ve uzlaşma, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de yaşandı.

Eski seçim süreçlerinin başlıca özelliklerini not edeceğim. Çünkü, bunun, henüz gerçekleştirilememiş olan son Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinin özelliklerini karşılaştırma olanağını vereceğini düşünüyorum.

İlk Cumhurbaşkanı seçimi 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilan edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısında yapıldı.

Seçim rahat bir ortamda geçmedi.

Çünkü, gerek Milli Mücadele sırasında, gerek 23 Nisan 1920'den başlayarak 3 yıl görev yapan Birinci Meclis'te Mustafa Kemal'e karşı olanların varlığı biliniyordu.

Bu 3 yıllık süreçte Mustafa Kemal Atatürk, Milli Mücadele'ye katılmayan ve görüş ayrılığına düştüğü önemli isimleri saf dışı bırakmış, bir başka deyişle etkisiz hale getirmişti. Buna karşın, yine de 29 Ekim 1923'teki Cumhurbaşkanlığı seçiminde tek aday Mustafa Kemal'e

Meclisin tümü oy vermedi.

Oylamaya katılan 158 üyeden 158'i de Mustafa Kemal'e oy verdi ama, 287 üyeli Meclisin 129 üyesi oy kullanmadı.

Atatürk 1 Kasım 1927'de, 5 Mayıs 1931'de ve 1 Mart 1935'te Mecliste yapılan seçimlerle üç kez daha Cumhurbaşkanı seçildi. 10 Kasım 1938'de bilindiği gibi, öldü.

Her 3 seçimde de Atatürk, üye sayısının tamamının oylarını almadı. Muhalifler, toplantıya katılmayarak tercihlerini belli ettiler.

Bu bir bakıma, demokratik bir işleyiş biçimi olarak görülebilir.

1931'deki seçimin bir başka özelliğine daha dikkat çekmek isterim.

Meclis, görev süresinin bitmesine bir yıl kala erken seçim kararı aldı. Bu nedenle 5 Mayıs 1931'de Meclis'te ant içme töreninin ardından, Cumhurbaşkanı seçimine geçileceği sırada bir milletvekili (İzmir, Halil Bey) Cumhurbaşkanının 4 yıl için seçildiğini, henüz görev süresinin dolmadığını belirterek, yeni bir seçim yapılmamasını önerdi.

Bu öneri tartışmalara yol açtı. Atatürk, söz alarak şunları söyledi:

“Yeni bir Meclis oluşmuştur; bu Meclis yeni hükümetle çalışacaktır. İstikrar için, Cumhurbaşkanının da yeni Meclis tarafından yeniden seçilmesi gerektiği görüşündeyim.”

İçinde yaşadığımız son süreçte 11. Cumhurbaşkanının görev süresinin sonuna yaklaşmış Meclis tarafından mı, yeni seçilecek Meclisce mi seçilmesi tartışmalarını anımsatırım. Şimdi bu tartışmalar, yerini Cumhurbaşkanı halk mı seçsin, Meclis mi seçsin tartışmasına bırakmış

durumda.

Beyaz Devrim olarak adlandırılan 14 Mayıs 1950 seçiminde büyük çoğunlukla Demokrat Parti (DP) iktidara geldi. 22 Mayıs 1950'deki seçimle DP Genel Başkanı Celal Bayar, Türkiye'nin 3. Cumhurbaşkanı seçildi.

Bayar 14 Mayıs 1954 ve 1 Kasım 1957'de iki kez daha Cumhurbaşkanı seçildi ve 27 Mayıs 1960 askerî darbesiyle Cumhurbaşkanlığı sona erdi.

Bayar'ın 1950'deki ilk seçim sürecinde, Türk siyasetinde bugün de yer yer izleri süren bir yaklaşımı görüyoruz.

DP içinde bir grup, Bayar köşk'e çıkarsa, etkisizleşeceğini öne sürüyor, nitekim Bayar'ın aklından da Halil Özyörük'ün adının geçtiği belirtiliyordu.

Bu arada, CHP'nin Bayar'ı Köşk'e çıkarıp etkisizleştirmek amacıyla, Özyörük'ü yıpratmaya yönelik bir kampanya başlattığı yorumları yapıldı. CHP'nin 2007'deki Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde de benzer bir "tahrik" politikası uyguladığı savları ortaya atıldı. Bu iddiaya göre CHP lideri Baykal aslında, AKP'nin yıpranacağını düşünerek, Başbakan Erdoğan'ın köşke çıkmasını istiyor ve onun tahrik etmek için adaylığına sert muhalefet yapıyordu.

27 Mayıs 1960 darbesinin ardından 28 Ekim 1961'de 638 üyeli Meclis'te yapılan Cumhurbaşkanı seçiminde 27 Mayıs'ın lideri orgeneral Cemal Gürsel, oy kullanan 607 üyeden 434'ünün oyuyla seçildi.

Bu seçimin dramatik bir özelliği, AP listesinde bağımsız seçilen senatör Ord. Prof. Ali Fuat Başgil'in Cumhurbaşkanlığına adaylığını koy-

masıydı. Prof. Başgil askerî yönetim olan Milli Birlik Komitesi (MBK) tarafından üniversitelerde gerçekleştirilen ve “147’ler” diye anılan tasfiye hareketinde üniversiteden uzaklaştırılmıştı. Onun adaylığı askerler tarafından tepkiyle karşılandı. Başgil, “tehdit mi, telkin mi” olduğu belirsiz bir uyarı sonucunda adaylıktan çekildi.

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra ikinci genel seçim 10 ekim 1965’te yapıldı. TBMM’ne ilk kez bir sosyalist parti, Türkiye İşçi Partisi (TİP)

14 milletvekiliyle girdi, Demirel’in AP’si 240 milletvekiliyle çoğunluğu almıştı. Başbakan Demirel isterse, kendisini Cumhurbaşkanı seçebilecek çoğunluğa sahipti. Ama Demirel siyasi konjonktörü dikkate alarak aday olmadı. Ordunun eğilimine uygun olarak, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay, Cumhurbaşkanı vekili tarafından tabii senatörlüğe atandı, sonra Cumhurbaşkanı seçildi.

Bunları, iç siyasette Cumhurbaşkanı seçimlerinin yerini belirtme bakımından söylüyorum.

On Cumhurbaşkanı’dan altısının asker kökenli olması bir yana, hemen her seçim öncesinde askerinin etkisi bir ölçüde hissedilmiştir.

1973’teki seçimde bu ilişkinin farklı bir gelişmesi yaşandı, bir bakıma askerinin isteği gerçekleşmedi.

Bir önceki Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanlığından gelen Org. Cevdet Sunay’dı. 1973’te de Genelkurmay Başkanlığından ayrılan Org. Faruk Gürler aday oldu. Ama bu kez partiler direndi. Başbakan Demirel, Genelkurmay Başkanlığı’ndan Cumhurbaşkanı’na geçmenin yol olmaması gerektiğini savunuyordu. 14 turda kilitlenen seçim yine asker kökenli bir aday üzerinde, büyükelçilik de yapmış emekli orgene-

ral Fahri Korutürk üzerinde anlaşılarak çözüldü.

Seçim öncesi dikkate değer bir gelişme, ordunun Cumhurbaşkanında aradığı kriterlerin, silahlı kuvvetlerin üst kademesi tarafından, TBMM Başkanı'nın da bulunduğu özel bir yemekte iletilmiş olmasıydı.

1970'lerin sonlarına doğru terör tırmanıyordu. Ordu, terörün önlenemeyişine dayalı olarak, 27 Aralık 1979'da Cumhurbaşkanı Korutürk'e Genel Kurmay Başkanı Org. Kenan Evren eliyle bir mektup verdi. Korutürk, 5 gün sonra 2 Ocak 1980'de Başbakan Demirel ile CHP Genel Başkanı Ecevit'i köşke çağırarak bu mektubu kendilerine iletti, sonra öteki partilere de verdi. Fakat hiçbirini üzerine alınmadı.

Son seçimde ise, ordunun kriterleri, hem Genelkurmay Başkanı Org. Yaşar Büyükanıt tarafından bir basın toplantısıyla, hem Türk Silahlı Kuvvetleri'nin internet sitesinde e-posta yoluyla kamuoyuna açıklandı.

Görüldüğü gibi, askerın ülkedeki siyasal gelişmelerle ilgisi sürüyordu.

1980'e dönersek, 22 Mart'ta meclis'te başlayan Cumhurbaşkanını seçimi turları 6 ay boyunca 114 tur sürdü, bir sonuç alınamadı.

12 Eylül 1980'de askerî darbe gerçekleşti; Genelkurmay Başkanı Evren Devlet Başkanı oldu. İki yıl sonra 1982 Anayasası için yapılan halkoylamasıyla birlikte Evren de Cumhurbaşkanını seçilmiş sayıldı.

Ayrıntılara değinmeden, 1987 seçimlerinden sonra Başbakan Turgut Özal'ın, Evren'in görevinin sona ermesiyle 31 Ekim 1989'da Cumhurbaşkanlığına seçildiğini anımsatalım.

Özal'ın ölümünden sonra da Başbakan Demirel 16 Mayıs 1993'te 3. tur-

da Türkiye'nin 9. Cumhurbaşkanı seçildi.

Demirel'in görev süresinin sonunda, partiler bir aday üzerinde uzlaşamayınca süreyi 5 yıl daha uzatacak 5+5 diye anılan formül ortak atıldı, ama o da gerçekleşmeli. Sonunda partiler, Meclis dışından Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer üzerinde uzlaştı.

Sezer'in görev süresi 16 Mayıs 2007'de sona eriyordu. Yeni Cumhurbaşkanı'nın seçim süreci, bugüne dek rastlanmayan bir biçimde gelişti ve iç politikanın en kritik krizli dönemi yaşandı. Halen de o süreç devam ediyor.

İç siyasal gelişmeler

Vaktimizin elverdiği sürede, çok kısa olarak, bu süreci değerlendirmeye çalışacağız. Elbet kendimize göre, yani subjektif olarak...

Bu bunalımlı dönem nasıl başladı?

İki tarih çok önceden, yıllar önceden belliydi:

I – Cumhurbaşkanı'nın görev süresi 16 Mayıs 2007'de sona erecekti.

II – Kasım 2007'de genel seçim yapılacaktı.

Genel seçime yaklaşık bir yıl kala, muhalefet, seçimin öne alınmasını ve 7 yıl görev yapacak yeni Cumhurbaşkanı'nın yeni meclis tarafından seçilmesini istemeye başladı ve giderek bu istemin dozunu yükseltti.

İktidar, genel seçimlerin zamanında yapılmasında ve Cumhurbaşkanı'nı bu Meclisin seçmesinde kararlıydı.

Böylece iç siyasal gelişmelere Cumhurbaşkanı seçimi damgasını vurdu.

Kamuoyunda Cumhurbaşkanı seçimi konuşulmaya başlandığında, Cumhurbaşkanı'nın kim olacağı tartışmasını beraberinde getirdi.

Özellikle CHP, Meclis Başkanı ve Başbakan'dan sonra Cumhurbaşkanı'nın da AKP'den olmasını demokratik rejim açısından sakıncalı görüyordu.

Bundan önceki Cumhurbaşkanı seçimlerinde, aday ya da adaylar önceden belli olur, tartışılır, uzlaşılır ya da uzlaşmaz, ama sonuçta şöyle ya da böyle seçim yapılır ve bir Cumhurbaşkanı seçilirdi.

Bu defa, aday son güne kadar belli olmadı ve Cumhurbaşkanı seçimi, halk deyişiyile mahkemeye düştü.

Başbakan Erdoğan'ın adaylığını koyduğunda seçilmesi mümkündü. Ama Erdoğan, ne kendisinin aday olup olmayacağı, ne de kimin aday olacağı konusunda kesin bir açıklama yapıyordu. Gizemli ve zikzaklı sözlerle kamuoyunu oyalıyordu. Bu konuya değinenlere karşılık Erdoğan, muhalefet ve medyayı kastederek "Ellerine bir çelik çomak verdik, oynuyorlar" şeklinde konuşuyordu.

Süreç böylece ciddiyetten uzak bir şekilde geçiyordu. Adayın kim olduğu öğrenmek için herkes "Tek Seçici" durumuna gelen Erdoğan'ın iki dudağı arasına bakıyordu.

Başvuru süresinin bitimine iki gün kala Erdoğan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün adını açıkladı. Erdoğan kendisiyle daha sonra yapılan bir röportajda, bu konudaki kararını son güne

kadar Gül'e bile bildirmediğini söyledi.

Cumhurbaşkanı seçiminin yapılacağı Meclis toplantısının açılış sayısı üzerinde de ana muhalefet partisi CHP ile AKP ve Meclis Başkanı Arınç arasında kesin görüş ayrılığı çıktı. İlk tur oylamadan sonra, CHP Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Mahkeme CHP'nin başvurusunu haklı bulunca, seçim kilitlendi ve Gül adaylıktan çekildi.

Bu arada Meclis, 4 Kasım'daki seçim tarihini 22 Temmuz'a çekti.

Erdoğan, "Cumhurbaşkanını madem Meclis seçemiyor, halk seçsin" anlayışıyla bir Anayasa değişikliğini Meclis'ten geçirdi.

Bu değişikliğin sonucu henüz belli değil. Yasa Cumhurbaşkanı'nda.

Kanımıza göre, bu bunalımın başlıca sorumluluğu, süreci iyi yönetemeyen Başbakan ve AP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan'ın üzerindedir.

Erdoğan'ın tek hakim rolünü oynaması ise, siyasal sistemin yapısından kaynaklanıyor.

Bu, Türk siyasetinin genel bir hastalığıdır.

Seçim Yasası ve Partiler Yasası partiçi demokrasinin işlemesine olanak vermemektedir. İlginçtir; bunu milletvekilleri de benimsemiş, içselleştirmiş görünüyor. Çünkü, onların da siyasal geleceği liderin elinde bulunmaktadır. Aday listelerini lider kendisi ya da kendisine yakın bir iki yöneticiyle birlikte hazırlamaktadır.

İç siyasetin bir başka gerçeği, parti çokluğudur. Hemen her seçime 40 dolayında parti katılıyor, Parti çokluğunun nedenlerinden biri de lider sultasıdır.

Lider değiştirilemediği için, yeni parti kurulmaktadır.

Bir başka çelişki

Anayasa Cumhurbaşkanının uzlaşmayla seçilmesini öngörmektedir.

Anayasadaki bu uzlaşmacı yaklaşıma karşılık, Seçim Yasası, bir partinin uzlaşmaya gerek duymayacak çoğunlukta tek başına iktidara gelmesine olanak vermektedir.

Nitekim, Başbakan Erdoğan, ana muhalefet partisi CHP ile “Onların görüşü zaten belli” diyerek bir uzlaşma zemini aramamıştır.

Bunalımın baş sorumlusu Başbakan Erdoğan olarak görölmektedir, ama onun tek hakim rolünü oynayabilmesi, siyasal sistemin yapısından kaynaklanıyor.

Bu, Türkiye’de siyasetin genel hastalığı. Bu hastalığın 2 önemli VİRÜSÜ var. Aslında en büyük hastalık askerî darbenin liderine göre hazırlanan 1982 Anayasası’nda. Ama o genel bir hastalık. Bizim buradaki konumuz ise iç siyaset olduğu için, siyasetin iki virüsünden söz ediyoruz:

1-Partiler Yasası: Bu yasa parti içi demokrasiye olanak tanımıyor. Partilerin kaderi liderin iki dudağının arasında. Son seğimden sonra, hem AKP hem CHP tüzüklerinde yapılan değişiklikler, genel başkanın değiştirilmesini adeta olanaksız kılıyor.

Bütün parti teşkilatına tek başına lider egemen. Aykırı tavır alan disiplin kuruluna gönderiliyor ya da partiden dışlanıyor.

2- Seçim Yasası: Bu yasadaki genel seçimde yüzde 10 oranındaki seçilme barajı temsilde adaleti engellemekte. Son seçimde kullanılan oyların yüzde 45'i yüksek barajın altında kaldığı için, Meclis'te temsil edilmemektedir. Bu baraj, Almanya'da %5, değil mi? Başka bazı ülkelerde daha da düşük.

AKP'nin dört buçuk yılı bulan yönetiminin ve Cumhurbaşkanı seçiminin ortaya çıkardığı tablonun ardından, sivil toplum örgütlerinin öncülüğünde büyük illerde yapılan Cumhuriyet mitingleri iç siyaset gündeminde etkin bir rol oynadı. Dünya basınında da yankılanan bu büyük mitinglerin başlıca iki vurgusu vardı:

Birincisi, laikliğin korunması talebi ve korunacağı taahhüdü, "Türkiye laiktir laik kalacaktır" sloganıyla ifade ediliyordu.

İkincisi ise, merkez soldaki partilerin birleşmesi ya da işbirliği isteği "Birleşin! Birleşin!" temposuyla haykırılıyordu.

Bu gelişmeler, siyasetin, toplumun gerisinde kalışının göstergesiydi.

Sosyal yapısıyla, ekonomisiyle, teknolojiyle bir bütün olan toplumun gerisinde kalmıştı siyaset.

Bu mitingler bu gerçeğin dışı vurumunun bir parçasıydı.

Bir başka deyişle şu da söylenebilir:

Özellikle 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra siyasetsiz toplum yaratılmış; 2000'lerde ise, toplumsuz siyaset yapma yoluna girilmişti.

2007 Nisanında patlayan mitingler toplumlun siyasetle edilgen değil, etken biçimde buluşmasının işareti sayılabilir.

Merkez sağda Doğru Yol Partisi (DYP) ile Anavatan Partisi (ANAP) birleşti. Aynı kökenden gelen ve “ortanın solu” diye tanımlanan siyasetin iki temsilcisi olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ile Demokratik Sol Parti (DSP) seçimde işbirliği yapmayı kararlaştırdı. Birleşme ya da işbirliği gerçekleşti, ama özellikle soldaki boşluğun doldurulup doldurulmadığı kuşku. Çünkü ne CHP ne DSP'nin ne kadar sol olduğu tartışmalı.

İç siyasette son dönemde yapılan tartışmaları değerlendirirken bir kavram kargaşasının, daha doğrusu bir ifade karmaşasının kendiliğinden yaşandığını ya da bilinçli olarak yaratıldığını söylemek mümkün.

Bunlardan birincisi demokratik rejim ve laiklik konusunda, ikincisi dış politika ve bağımsızlık konusunda öne çıkıyor

Laikliği ele alırsak, iktidardaki AKP sözcüleri de ana muhalefet partisi de, hatta hemen herkes laikliği savunuyor. Ama herkesin kendine göre bir laiklik tanımı var. TBMM Başkanı Milli Görüş kökenli Bülent Arınç da laikliğin yeniden tanımlanması isteğini dile getiriyor.

Samimi dindarları ayırarak söylüyorum, fanatik dinciler laikliği din düşmanlığı olarak tanımlıyor ve bu inancı özellikle samimi dindar üzerinde yaymaya çalışıyor.

Atatürkçü olarak kendilerini tanımlayanlar ile böyle bir tanıma gerek görmeyen laikler ise, fanatik dincileri eleştirirken, samimi dindarları ayırmaya fazla özen göstermiyor. Böylece dincilerin, dindarlar üzerindeki propagandasını kolaylaştırıyor.

Kısacası laikliğin dinsizlikle hiçbir ilgisi olmadığı yeteri kadar anlatılmıyor.

Dış politika ve bağımsızlık konusuna gelince; yine bir kavram veya ifade kargaşası ya da saptırması yaşanıyor.

Hükümetin Amerika (ABD), Avrupa Birliği (AB), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve benzer kuruluşlarla ilişkilerini ve bazı konulardaki dış politikasını eleştirenler, sanki bunlara tümünden karşıymışlar gibi AKP tarafından suçlanıyor.

Örneğin, AB ile görüşmelerin bağımsızlık ve eşitlik anlayışıyla sürdürülmesini isteyenler, sanki kökten AB'ye karşıymışlar gibi gösteriliyor ve suçlanıyor. Aynı durum, Kıbrıs politikası için de IMF ile ilişkiler için de geçerli.

Yeri gelmişken şunu da anımsatalım; AKP iktidara geldiğinde ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan IMF ile yapılan anlaşmanın son anlaşma olduğunu söylemişti.

Dış politikada elbet bir takım ilişkiler, bağlar olacaktır; bu bir anlamda bağımlılık demektir.

Ama Nasıl bir bağımlılık?

Muhtaç ve ezik bir bağımlılık mı? Eşit ve onurlu bir bağımlılık mı?

İşte tartışmalarda bu nokta da kavram kargaşası içinde sürüyor.

Beklentiler

Panelin başlığında “beklentiler” sözcüğü var, biliyorsunuz.

Beklenti, bir bakıma bağlayıcı bir anlam taşıyor. Benim söyleyeceklerime olasılıklar ya da tahminler demek daha doğru olur.

Geniş bir açıdan bakınca, bir hesaplaşma sürecinin tırmanma eğrisinde olduğu düşünülebilir. Bu hesaplaşma Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş devrimiyle, karşı devrim hareketinin hesaplaşması olarak görünüyor. Bir devrimin ya da rejimin tam yerleşmesi için aynı ivmede 100 yıl sürmesi gerektiğini söyleyen toplum ve siyaset bilimciler var.

Amerika'nın Büyük Orta Doğu Projesi Bush ile ortaya çıkmış değil. Çok önceden ABD'nin devlet politikasının bir parçası.

İslamî siyaset ya da Millî Görüş kökeninden gelen AKP'nin ve özellikle Erdoğan'ın tek başına hükümet oluşu, ABD'nin İlimli İslam Modeli için bir fırsat olmuştur.

Bugün laik rejime karşı, AKP'yi de aşan sıkıntı "Mahalle baskısı" denilen olgudan kaynaklanıyor. Toplumbilimci Prof. Dr. Şerif Mardin'in ortaya attığı bu kavramı Cüneyt Ülsever Hürriyet Gazetesi'ndeki köşesinde uzun süredir "Mahalle Politikası" olarak irdeliyor. AKP'yi de aşan ve etkileyen bu politikanın, günlük yaşamdaki yansımalarını, Sayın Ülsever konuşmasında sanırım örnekleriyle anlatacaktır.

Ben bugün gelinen noktada büyük sermayenin bir çatal ağzında ikircikli durumda kaldığını düşünüyorum.

Çatalın bir ayağında serbest piyasa ekonomisi var. Büyük sermaye bundan çok memnun, AKP'yi başarılı buluyor.

Çatalın öteki ayağında ise rejim sorunu, laiklik ve demokrasi konusunda hissedilen tehlikeler endişe veriyor.

Büyük sermayeyi bir başka açıdan iki cami arasında kalmış bınamaza benzetebiliriz. Türkçede bir deyimdir bu; iki uç arasında zor durumda kalanlar için söylenir.

AKP'nin ve büyük sermayenin bir yanındaki cami, iktidarla sermayenin karşılıklı çıkar ilişkilerini, al gülüm ver gülüm anlayışıyla yaşanan tatlı hayatı temsil ediyor.

Öbür yanlarındaki camiye ise, milyoncuların katıldığı son "Cumhuriyet mitingleri" ile fark ettiler ve biraz şaşkırdılar.

Başkent'in Tandoğan Meydanı'ndaki ilk mitingi görmezden geldiler. Dördüncü güç denilen basın da bu mitingi çeşitli yorumlara yol açan nedenlerle, görmezden geldi. Ama, ertesini gün 5. güç diyeceğimiz sivil toplumun basına tepkisi ve baskısı gelince mitingleri görmeye ve yorumlamaya başladılar.

Türkiye'nin, dolayısıyla Ortadoğu'nun ve dünyanın kritik bir dönemden geçtiği, her gün yaşanan olaylarla daha da belirginleşiyor.

Oral Çalışlar, dün burada Hırant Dink'in geçen yıl bu seminerde yaptığı konuşmadan bir bölümü okudu. Hâlâ tam aydınlatılmayan bir suikaste kurban giden meslektaşımız Hırant Dink, 2007 yılının çok olaylı geçeceğini söylüyordu. Nitekim, Ankara'da 6 kişinin ölümüne 100 dolayında insanın yaralanmasına neden olan bombalı saldırı olayı Hırant Dink'in endişesini doğruluyor. Bu tür saldırıların büyük kentlerde sürebileceği tahmini yetkililerce ifade ediliyor.

İç siyasetteki tabloyu, geleceğe bakan pencereden şöyle özetleyebiliriz.

Devlet kurumları arasındaki gerginlik içinde seçime gidilmektedir.

Bir çok sorun önümüzdedir.

AB ile görüşme süreci sıkıntılıdır. Bu arada AKP iktidarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) türban konusunda verdiği karardan sonra, AB'ye katılma çabalarının zayıfladığı dikkat çekmekte.

Terör olayları çoğunlukla PKK'ya mal edilip geçiliyor. Ama biz, bir "terör örgütleri koalisyonu" üzerinde de durulması gerektiğini düşünüyoruz.

Bütün bunlardan sonra, beklentilere değil, ama olumsuz ya da kötü ihtimallere değinerek, noktayı koyalım.

En kötü olasılığı gazeteci Avni Özgürel'in Radikal'deki yazısından bir cümlesiyle aktaralım:

"İster fazla iddialı bir laf sayın, ister komplocu yaklaşım; aklımdakini söyleyeyim; ABD'nin son bir örtülü oyunu daha var: TSK'yı Kuzey Irak'a çekip orada başarısız kılmak."

Dileriz ki, Türkiye her tür kışkırtmayı, akla gelen gelmeyen her cins engeli aşmayı başararak, 22 Temmuzdaki seçimlere ulaşabilsin.

22 Temmuzda Türkiye'nin sandığa gidebilmesi yaşamsal önem taşıyor.